

اصول پرواربندی گوسفند و بز

www.daaam.ir

پرواربندی عبارت است از تغذیه متعادل دام‌های نر دارای سن کمتر از یک سال به منظور تامین سرعت رشد کافی در جهت تولید گوشت است برای مدت زمان و وزن مشخصی انجام می‌شود. در پرواربندی با حیوانات باید تمام امکانات برای دام‌های جوان و نو متذکر شد. این امر به دلایل زیر است:

- ضریب تبدیل حیوان جوان کمتر از پیر می‌باشد.
- سرعت رشد حیوان جوان بیشتر است.
- افزایش وزن در دام‌های پیر و حذفی ناشی از ذخیره چربی است ولی در نرهای جوان به صورت ذخیره پروتئین (عضله ماهیچه) است.
- بازار پسندی گوشت حیوان پیر کم است.
- ارزش یابی وزن زنده یا لاشه دام‌های نوجوان نسبت به دام‌های ماده و پیر بیشتر است.

روش‌های مختلف پرواربندی

۱- پرواربندی کوتاه مدت بره‌های شیرخوار

از سن دو هفتگی و همزمان با شروع تغذیه بره‌ها با مواد کنسانتره شده و علوفه تا سن ۱۴ ماهگی انجام می‌شود. برای کنترل تغذیه بره‌ها و ممانعت مادرها از تغذیه با کنسانتره یک دیوار جدا کننده که فقط بره‌ها می‌توانند عبور کنند در آغل قرار داده می‌شود. افزایش وزن در این روش ۲۵۰-۳۰۰ گرم می‌باشد. پرواربندی بره‌های شیرخوار در چراگاه نیز قابل اجرا است.

۲- پرواربندی طولانی مدت بره‌های شیر خوار

در این روش پس از آن که بره‌ها به مدت ۷-۸ هفته با شیر مادر تغذیه شدند، به تدریج شیرگیری شده و تغذیه آنها با کنسانتره و علوفه شروع می‌شود. وزن بره‌ها در شروع تغذیه حدود ۲۲-۱۸ کیلوگرم است. وزن نهایی در این روش ۴۵-۵۰ کیلو است و طول مدت پرواربندی با احتساب دوران شیرخوارگی ۷ ماه است. مزیت‌های پرواربندی طولانی مدت نسبت به کوتاه مدت الف: در اثر محدود شدن دوره شیرخوارگی به ۵-۶ هفته گوسفند مادر زودتر بارور می‌شود. ب: مصرف غذا در مقایسه با روش کوتاه مدت کمتر است.

۳- پرواربندی با شیر (بره‌های شیر پروار)

در این نوع پرواربندی بیشتر مواد مغذی مورد نیاز بره‌ها از طریق شیر مادر و یا جانشین شیر تامین می‌گردد و

بره ها در وزن معادل ۲۰ kg کشتار می شوند.

رنگ گوشت این بره ها سفید با چربی سفید تا صورتی روشن بوده و مقدار آهن در گوشت آنها بسیار کم است.

۴- پرواربندی تجارتي

پرواربند بره ها را از گله های داشتی عشایر یا روستایی تهیه می کنند. با شروع فصل بهار بره ها همراه با مادر به چراگاه و مرتع منتقل می شوند و در وزن مناسب به فروش می رسند. به علت افزایش تقاضا برای مصرف گوشت بره های شیرخوار در اواخر فصل زمستان، عشایر و دامپروران روستایی بره هایی که در فصل پاییز متولد می شوند را با غذای مکمل تغذیه کرده و در اواخر زمستان می فروشند. بیشتر دامداران فروش خود را از اواسط اردیبهشت ماه شروع می کنند. مرحله دوم فروش دام تقریباً اواسط خرداد است. به هر حال در پرورش تجاری از بره هایی که از اواسط خرداد ماه به فروش می رسند برای پرواربندی استفاده می شود.

مزایای پرواربندی

علاوه بر اقتصادی و اجتماعی بودن فعالیت های پرواربندی دارای مزایای دیگری به شرح زیر است:

۱- استفاده از حداکثر ظرفیت تولید گوشت دام

برای ایجاد تعادل بین مرتع موجود و تعداد واحد دامی در کشور باید حتی الامکان از افزایش غیر اصولی تعداد دام جلوگیری شود. با کاهش دام های موجود و پرورش صحیح آنها میزان تولید همچنان ثابت باقی می ماند. به نحوی که در تغذیه متعادل یک بره با وزن ۳۰ kg با تغذیه غیر اصولی) به بازار ارائه می شود و از تخریب مرتع جلوگیری می شود.

۲- افزایش مرغوبیت گوشت

در فعالیت های پرواربندی تغذیه مناسب و متعادل گوسفندان علاوه بر افزایش سرعت رشد حیوان سبب بهتر شدن کیفیت گوشت تولیدی می شود.

۳- برگشت سریع سرمایه

چنانچه سرمایه گذاری فقط در زمینه پرواربندی انجام شود در پایان دوره هم سرمایه به دست دامدار رسیده و هم یک سود به دست او خواهد رسید که این امر موجب دلگرمی دامدار شده و او به کار خود علاقه بیشتری نشان می دهد.

۴- کمک به حفاظت از مراتع کشور

۳- چون عشایر دارای امکانات لازم برای پرواربندی نمی باشند، ممکن است که در گله بره هایی داشته باشند که رشد کافی را نکرده باشند. به همین خاطر آنها را به فروش نمی رسانند و آنها را تا ۱۲-۱۱ ماهگی نگهداری

می‌کنند و بعد به فروش می‌رسانند. شیشک‌ها توسط چوبداران خریداری شده و در مراتعی که به آنها حق علف خوردن می‌دهند چرا می‌دهند که این خود باعث تخریب مرتع می‌گردد.

روش کار چوبداران علاوه بر تخریب مرتع باعث افزایش غیر اصولی تعداد دام می‌شود که این نیز تاثیر مستقیم بر تخریب مرتع دارد.

شرایط موفقیت در پرواربندی

۱- امنیت

در بیشتر دامداری‌ها امروزه استفاده از سلاح‌های مجاز و سگ‌های اصیل امری عادی است. با این حال پاسداری و نگهبانی در هنگام شب امری لازم و ضروری است.

۲- جایگاه و فضای مورد نیاز برای هر راس بره

در ایران به خاطر اختلاف در سردترین و گرم‌ترین منطقه (حدود ۵۰) نوع جایگاه در مناطق مختلف متفاوت است.

در شروع پروار برای هر راس دام 7/0-8/0 متر مربع فضا کافی است. ولی فضای کافی باید با وزن نهایی دام تعیین گردد.

تجربه نشان می‌دهد که کاهش تراکم دام در واحد سطح سبب افزایش سرعت رشد و سوددهی می‌شود. لذا در جایگاه‌های باز و بسته به ترتیب ۱ و ۱/۲ متر مربع فضا برای هر راس بره توصیه می‌شود.

۳- خرید علوفه و مواد متراکم در زمان مناسب

برای افزایش سود باید در جهت کاهش هزینه‌ها تلاش شود. خرید علوفه در زمان مناسب و واکسیناسیون به موقع از جمله اقداماتی است که سبب افزایش سوددهی می‌شود.

۴- خرید بره در مناسب‌ترین اوقات سال

خرید بره‌ها با قیمت مناسب از جمله عواملی است که در کاهش هزینه و سوددهی بیشتر موثر می‌باشد. با آگاهی از منشاء بره‌های پرواری می‌توان زمان عرضه آنها را به بازار فروش پیش‌بینی نمود که پرواربند باید از اواسط تابستان شروع به این کار کند تا بتواند حداقل دو دوره در سال پرواربندی را انجام دهند. لذا بهترین زمان برای خرید اوایل تابستان است تا بتواند توسط پس‌چرها دام را تا اواسط تابستان بکشانند و از آن به بعد به پرواربندی اقدام کند.

خرید بره در ابتدای فصل تابستان دارای دو حسن عمده زیر می‌باشد :

۱- بره‌ها تا شروع پروار از نظر تکامل سیستم استخوانی به میزان زیادی رشد می‌نمایند و آمادگی

آنها برای پروار شدن است.

۲- در این زمان قیمت بره ها و هزینه خرید آنها کمتر است.

۵- محل های مناسب خرید بره

بهترین محل خرید، میدان دام می باشد. زیرا نژادهای مختلف کشور در میدان دام می باشد و دامدار می تواند هر نژادی که دوست دارد خریداری کند. در میدان دام چون دام ها در تعداد بیشتری به بازار عرضه می شوند، خریدار می تواند دام های مورد نیاز خود را در یک نوبت از دام های یکنواخت تهیه نماید.

در هنگام خرید باید به نکات زیر توجه کرد:

- الف: بهتر است دام به هنگام خرید به طور نسبی لاغر باشد. (لاغر بودن دام با قدرت و سلامت دام باشد).
- ب: برای پرواربندی خرده بره های درشت اندام نسبت به بره های سبک وزن و کوچک اندام با صرفه تر است.
- ج: بره های مورد نظر باید درشت و دارای پاهای بلند و بدن کشیده، شکم جمع و جور و فاقد افتادگی، عدم لنگش و ریختگی مو و اسهال و فاقد ترشحات بینی و اطراف چشم باشند.
- د: سعی شود بره هایی انتخاب شوند که از نظر وزن به یکدیگر نزدیک باشند.
- ه: میانگین سن و وزن بره های مورد نظر به ترتیب حدود ۷-۴ ماه و ۳۰ KG باشد.

۶- طول مدت پرواربندی و تعداد دوره های پرواربندی در یک سال

پرواربندی بره ها به مدت ۹۰ روز با حداکثر افزایش وزن همراه بوده و بره بهترین راندمان را از نظر تبدیل مواد غذایی به گوشت دارد. همچنین شرایط بازار مدت نهایی پرواربندی را برای یک دامدار مشخص می کند.

۷- روش فروش دام های پرواری

دام ها در پایان دوره به فروش می رسند. اما ممکن است در برخی موارد دامدار در طول دوره بره هایی که رشد بیشتر داشته اند را به فروش برسانند. در بعضی اوقات چون دام رشد می کند، برای کاهش تراکم، دامدار تعدادی از دام ها را در وسط دوره می فروشد. بنابراین دامدار می تواند از یکی از این دو روش برای فروش استفاده کند:

۱- فروش گوسفند به صورت زنده و سرپایی

الف: فروش گوسفند زنده در مراکز خرید و فروش

ب: فروش گوسفند در محل پرورش

۲- فروش لاشه دام پس از کشتار

۸- انتخاب نژاد مورد نظر برای پرواربندی

اقدامات لازم در طول مدت پرواربندی

۱- اقدامات بهداشتی قبل از شروع پرواربندی:

الف: ضد عفونی جایگاه

ب: جلوگیری از تلفات دام ها

برای دام ها باید واکسیناسیون، حمام ضد کنه، داروهای ضد انگل انجام شود.

ج: مبارزه با انگل های داخلی

۲- پشم چینی دام های پرواری

عدم توجه به زمان مناسب پشم چینی و یا عدم پشم چینی باعث می شود که افزایش وزن مناسب حاصل نشود. عارضه انگل در دام پرواری

به دلیل اینکه ممکن است دام ها به علت سرما و باران در بهار بند قرار نگیرند سم های آنها در محیطی مرطوب و نرم قرار می گیرد که این عامل سبب می شود رطوبت به زیر پوست و سم نفوذ کند و این عارضه را پدید آورد که در اصطلاح محلی به آن سوختگی سم می گویند که در پرواربندی سبب زخم شدن پوست داخل سم می شود.

خسارت اقتصادی حاصل از عارضه لنگش

۱- حذف دام پیش از موعد مقرر

۲- کاهش وزن

درمان عارضه لنگش

ابتدا دام را جدا کرده و سپس فضولات داخل سم را خارج نموده و سپس کمی کات کبود در آب ولرم حل کرده و توسط آن زخم را شستشو می دهیم و بعد از آنتی بیوتیک کلرامفنیکل استفاده می کنیم. پس ز آن دام به مدت یک هفته در محیط خشک و فاقد بستر نگه داری می شود.

راه های پیشگیری از عارضه لنگش

۱- کاهش تراکم دام در واحد سطح

۲- ریخت آهک خشک در کف جایگاه

۳- جمع آوری فضولات هر هفته

تغذیه بره های پرواری

در دو هفته اول پرواربندی باید از تغذیه بره های با کنسانتره جلوگیری شود. زیرا باعث بیماری اسیدوز می گردد. مگر اینکه قبلاً از کنسانتره مصرف کرده باشند. لازم است در این مدت از علوغه با قابلیت هضم و پروتئین بالا

استفاده شود. (شیدر یا یونجه). چون مواد معدنی شیدر و یونجه زیاد است باعث افزایش فشار اسمزی در روده بزرگ شده و دام را به اسهال می‌اندازد. برای جلوگیری از این عارضه بهتر است دام را ۸٪ علوفه داد و ۲۰٪ از علوفه خشبی نظیر کاه یا گندم یا جو داد. این عمل دو حسن دارد:

۱- از اسهال و عوارض ناشی از آن جلوگیری می‌کند.

۲- اگر از شیدر یا یونجه استفاده شود، در مراحل بعد چون از کاه گندم یا جو استفاده می‌شود بره‌ها به خوردن آن عادت کرده و نیازی به دوره عادت پذیری آنها نیست.

تغذیه کنسانتره در روز ۱۵ پرواربندی توصیه می‌شود. (در اوایل ۲۰ g و در اواخر ۱ kg مصرف کنسانتره زیاد و ناگهانی سبب کاهش اسیدپتیه شکمبه و اسیدوز می‌شود.

علائم اسیدوز (در ۱۴-۱۲ ساعت پس از مصرف مقدار زیاد کنسانتره بروز می‌کند).

بی‌اشتهایی، مصرف زیاد آب در مراحل بعد مصرف آب متوقف می‌شود.

در اسیدوز حاد علائم به صورت زیر است:

توقف حرکات شبکیه، اسهال زیاد، دل درد، دندان قروچه، لرزش ماهیچه‌ها، فرو رفتگی چشم‌ها، زمین گیر شدن، افزایش ترشح بزاق و کاهش شدید آب بدن.

درمان اسیدوز حاد

خورانیدن بی‌کربنات کلسیم و یا اکسید منیزیم به میزان ۲۵۰-۲۰۰ گرم توصیه می‌شود. خورانیدن آنتی بیوتیک برای توقف فرایند تخمیر برای تحریک فعالیت میکروبی شبکیه مصرف ۲۰۰ گرم پروپیونات سدیم و ۵/۰ کیلو خمیر مایه به طریقه خوراکی پیشنهاد می‌شود.

پیشگیری: تغذیه تدریجی دام‌ها با مواد کنسانتره‌ای.

www.daaam.ir